

# کارکرد و نقش تربیتی زن خانه دار در مدیریت خانواده

## جمیله دهقانی

### مریم فتوحی

#### چکیده

هدف از نوشتن این مقاله بررسی نقش زن خانه دار در تامین مدیریت معنوی می باشد. تامین نیازهای عاطفی، اقتصادی، روانی در جهت تحکیم نهاد خانواده از اهمیت ویژه ای برخوردار است. روش تحقیقی حاضر تحلیلی و توصیفی با مراجعه به منابع موجود می باشد. از آنجا که نهاد خانواده اصلی ترین رکن جامعه و بستر فرهنگ های گوناگون و زمینه ساز خوشبختی یا بدبختی انسان ها و امت ها است، از این رو اسلام که برنامه ی سعادت و تکامل بشر است عنایت ویژه ای به سلامت روحی و روانی این نهاد سرنوشت ساز دارد. در این زمینه اما زنان خانه دار به دلیل نقش مدیریت خود در خانواده وظایف مهم تری دارد که توجه به آنها می تواند در تحکیم بنیان خانواده بسیار موثر باشد.

مردان با تامین امنیت روحی و روانی زن با توجه به مشورت در امور خانوادگی با زن، غیرت ورزی درست و اصولی نسبت به زن و توجه خاص نسبت به نیازهای عاطفی و آرامش خاطر زن را که مورد تایید آیات و سخنان ائمه اطهار نیز می باشد تامین کند.

**کلید واژگان:** زنان خانه دار، مدیریت تربیتی، ارج نهادن به زن

#### مقدمه

با توجه به اینکه زن در خانواده نقش مدیریت را دارد با مدیریت یک زن تربیت فرزندان جهت می گیرد خانواده رشد معنوی می کند در ایجاد بهداشت روانی \_ مدیریت عاطفی زن تاثیر گذار است. خانواده از مهمترین واحدهای اجتماعی است که در همه ی جوامع بشری وجود داشته است. این سازمان اجتماعی

اولین و با دوام ترین عامل تکوین جامعه اسلامی و تاثیر فراوانی در رشد جسمانی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، عقلانی و .... جوامع بشری داشته است. ازدواج پایه و سنگ بنای تشکیل خانواده است. خانواده نهادی مهم و اساسی در جامعه است و هسته ی اولیه ی جامعه به شمار می رود. زن و شوهر دو رکن اصلی این نهاد هستند که نقش زن با معنایی بی بدیل دارای اهمیت است. تنها زن است که می تواند ارزش های والای انسانی را با تربیت فرزندان به ثمر رساند.

بهترین الگوی تربیتی، مدیریتی در جهان حضرت فاطمه زهرا است که در این مقاله از آن سخن خواهیم گفت. طبق بررسی انجام شده در آیات و روایات در ۱۴۰۰ سال پیش در قرآن به شاخصه های تکوینی زن، عاطفی بودن زن، مدیریت اقتصادی زن اشاره شده است. در این نوشتار کارکردهای خانواده بیان می شود سپس به نقش های مدیریتی زن در عرصه های اقتصادی، عاطفی، اخلاقی، بهداشت روانی و ایجاد جامعه سالم پرداخته می شود. **مفهوم شناسی مدیریت<sup>۱</sup>**

آیین اسلام که آیینی عامل برای تمام امور زندگی است برای رهبری و مدیریت نیز دستورالعمل خاص دارد. یکی از ابعاد خاص مدیریت در اسلام مدیریت است. در اسلام هدف از مدیریت معنوی علاوه بر توسعه و پیشرفت مادیانسان ها و خانواده خودسازی و توجه به مسائل معنوی و غیر مادی است. به گونه ای که با ایجاد صفات خداگونه در انسان و تامین نیازهای معنوی انسان از طریق ارتباط عمیق با خداوند نیازهای مادی افراد را تامین و در جهت پیشرفت خانواده از طریق روح خداگرایی فراهم می کند.

#### **ابعاد مدیریتی زنان<sup>۳۲</sup>**

زنان و بانوان از ارکان اساسی جوامع بشری اند و عالی ترین نقش سازنده را با عناوین همسر و مادر در دایره زمینی انسان دارا می باشند و بدین خاطر است که اگر بانوان در جامعه ای سالم و با کمال و عفت پیشه باشند و از انحرافات بنیان بر انداز به دور باشند آن جامعه در کمال سلامت اخلاقی و سعادت انسانی خواهد بود بنابراین بی جهت نیست که دین جاودانی اسلام که در بر دارنده ی تمامی نیازهای بشر متری تا پایان قرون تکاملی انسان است، اهمیت زیادی به این قشر مهم و بزرگ جامعه داده است.

رشد معنوی انسان از منظر قرآن و حدیث<sup>۴</sup>

رشد معنوی کارکردهایی دارد که در زمینه امور اخروی هم هست. از آنجایی که بالاترین نعمت رسیدن به قرب الهی است و در واقع هدف خلقت انس

ان رسیدن به قرب الهی است. رسیدن به این مقام با رشد معنوی محقق می شود. خدا در مورد قرب الهی می

فرماید: (قیامت ۲۲ و ۲۳) بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ۖ إِلَىٰ رَبِّهِمْ ۖ نَظَرَ نَظِيرَةٌ ۖ

آری در آن روز صورت هایی شاداب و مسرور است و به پروردگارش می نگرد.

<sup>۱</sup> یحیایی، داوود. جایگاه مدیریت معنوی در اسلام. دانشگاه آزاد بوشهر

<sup>۲</sup> شیخی، مریم ۹۶/۷/۱۲

<sup>۳</sup> شریفی، بهناز، نقش زن در ارتباط معنوی جامعه

بنابراین رشد معنوی سلامت هر دو دنیای فرد را تامین می کند و اینگونه نیست که تنها برای سعادت اخروی باشد ولی سعادت دنیا را تامین نکند. رشد معنوی با تغییر نگرش های فرد سعادت دنیای او را نیز تامین می کند و او را از افکار نادرستی که سبب اندوه و اضطراب های دنیایی او میشود نجات می دهد بنابراین از آنجایی که خوشبختی در دنیا و آخرت با رشد معنوی بدست می آید لازم است آدمی با شناسایی عوامل و موانع رشد معنوی سعادت خود را بدست آورد.

### عوامل رشد معنوی

برای رشد معنوی توجه به کارکرد خانواده و مدیریت عوامل متعددی مثل مدیریت تربیتی، اقتصادی، عاطفی، احساسی و خودباوری نیاز داریم که در اینجا به این مطالب می پردازیم:

### کارکرد خانواده

خانواده یکی از نهادهای زیربنایی بنیاد و از ساختار اصلی جامعه در راه رشد و تعالی شخصیت انسان گام بر میدارد. آنچه دارای اهمیت به کارکرد خانواده است مربوط به اهمیت دادن به کارکرد خانواده و انتظاری است که از خانواده می رود.

### آفرینش<sup>۴</sup> و بُعد روحی و جسمی

زن و آفرینش در بعد روحی و جسمی از همان گوهری آفریده شده که مرد آفریده شده است و هر دو جنس در جوهر و ماهیت یکسان و یگانه اند و تمایز و فرقی در جوهر و ماهیت میان زن و مرد نیست. بنابراین زن در آفرینش از همان جوهر و گفتار مرد است و اصل آفرینش زن آرامش زن و مرد است نه گرایش غریزی و اطفا شهوت و خداوند اصالت را در ایجاد این آرامش به زن داده و او را در این امر روانی اصل دانسته و مرد را مجذوب مهر زن معرفی کرده. ضمن اینکه حقیقت هر دو را یک گوهر دانسته و هیچ امتیازی از لحاظ مبدا آفرینش میان آن دو قائل نشده است.<sup>۵</sup> کسب علم و دانش<sup>۶</sup>

یکی از روشن ترین مواضع اسلام جانبداری اصولی از علم آموزی و توسعه و دانش افزایی بین زنان است. با یک نگاه کلی به معارف الهی اسلام به خوبی در می یابیم که جانبداری و دفاعیات اسلام، تحصیلات و آموزش زنان در مقایسه با مکاتب فکری، دینی و فلسفی جهان بی نظیر است. حتی درباره دوران ظهور حضرت مهدی روایتی که منتهای قدرت علمی توانایی و غلبه عقلی زنان سخن گفته و مبارز بودن زنان در عرصه فقاقت و دین شناسی در آن دوران را شهادت می دهد. بنابراین طبیعی است که باید به تعلیم و تربیت مربی اهتمام بیش ورزید تا بنیاد تربیت آحاد جامعه راسخ تر گردد و اگر علم آموزی زنان در نظرگاه دین با اهمیت تر از علم آموزی مردان نباشد کمتر از آن هم نیست. با یک نگاه کلی به مجموعه معارف اسلامی می توان دریافت که جانبداری های گسترده دین اسلام از علم آموزی زنان حتی ماورای

<sup>۴</sup> زنان، آفرینش و معنویت عقل، کتاب نقد ۱۳۷۸، پرتال علوم انسانی

<sup>۵</sup> جوادی آملی، عبدالله، زن در آئینه جمال و جبروت

<sup>۶</sup> زن و تحصیل علم، پرسمان دانشگاهیان ۹۹/۹/۷

جانبداری های قانونی و حقوقی اسلامی از این امر است زیرا یکی از علائم و مشخصات اصلی مذهب تشیع اکرام به زنان و نیک رفتاری با ایشان است.

### زن و مدیریت خانواده<sup>7</sup>

مطلب مهمی که بیش از هرگونه حقوق و مزایای اجتماعی حرمت دارد که زن در عین فراگیری علوم و فنون نسل آینده و انسان های واقعی است. برای زنان که حقوق انسانی و الهی دارند نباید مقام والا و رفیع مادری را به دست نیستان بسپارند و آن را کمتر از سمت های دیگر وانمود کند و خانه داری و مدیریت داخلی خانواده که رکن اصلی جامعه اسلامی است کمرنگ گردد. نمونه ی منزلت مادری و علو مرتبت زن در شکل گیری انقلاب اسلامی و دفاع مقدس هشت ساله و دوران سازندگی پس از آن همچنان مبرهن و مشهور است.

### تامین نیاز روانی<sup>8</sup>

مادر در خانواده بعنوان یک عامل پرورش اجتماعی و ناقل فرهنگ گروهی با "الفاظ نهادن" در زبان فرزند خود نه تنها وجود خود بلکه وجود نسل های پیشین (قبلی) را نیز در قالب زبان کلامی در ذهن و جان او می نشاند و به فرهنگ، جوری جاودانگی می بخشد، به تدریج زبان کلامی همراه با انواع زبان های غیر کلامی نظیر زبان حرکتی بدن به ویژه اندام های صورت و تبیین زبان و رنگ و تصویر و بالاخره زبان نوشتاری معانی و مفاهیم اجتماع خانواده، قبیله، قوم و وصلت را در مجموعه فرهنگی متبلور می سازد و بعنوان حمل ارتباطی در فرایند رشد پرورش اجتماعی کودک و نوجوان در زنجیره ای از مراحل رشد شخصیت و هویت فرد ایفای نقش کند.

### کارکرد اجتماعی سازی/جامعه پذیری<sup>9</sup>

کارکرد مهم دیگر خانواده آموزش زندگی فردی اجتماعی به فرزندان و انتقال تجربه های بدست آمده در طول زندگی زن و مرد است. این کارکرد به وظیفه خانواده سبب نگهداری فرزندان از خطرهای طبیعی و اجتماعی می شود. خانواده استعدادهای روانی و ذهنی افراد را به فعلیت در می آورد، اولین سنگ بنای شخصیت کودک را بنا می نهد، مهمترین ارزش های اخلاقی و هنجارهای غیر رسمی زندگی اجتماعی را آموزش می دهد و کیفیت برقراری روابط با دیگران را به فرزندان یاد می دهد در واقع خانه و خانواده مدرسه ای است که کودک در آن زندگی اجتماعی را از اولین معلمان خود یعنی والدین می آموزد. از مهم ترین وظایف و کارکرد خانواده آموزش علم، فن و هنر به فرزندان است تا بتواند به اندازه استعداد خود ترقی کند. آموزش اخلاق رفتارهای اجتماعی و روش معاشرت و پرورش عواطف انسانی فرزندان و

<sup>7</sup> جوادی آملی، عبدالله، زن در آئینه جمال و جبروت

<sup>8</sup> شیخاوندی، داور

<sup>9</sup> هاشمی رکاوندی، ۱۳۷۴-۱-۱۱۱

تقویت روح همکاری و محبت به دیگران و خدمت به جامعه و درک مسئولیت فردی و اجتماعی و خانوادگی از امور مهمی است که خانواده عهده دار آن است.<sup>۱</sup> عاطفی بودن زن سرچشمه جوشان مهر و محبت و صلح و صفا و عشق و وفا در زندگی است. تا زمانی که محیط اجتماعی و خانوادگی توسط مردان آلوده به بی اعتنائی نشود این چشمه رحمت الهی به جوشش خویش ادامه خواهد داد.

### ۱ مدیریت عاطفی زنان<sup>۱</sup>

از دیدگاه قرآن زن و مرد در رسیدن به فضائل یکسان هستند.  
مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُحْزَنُ إِلَّا مَثَلُهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِمَّنْ ذَكَرَ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ قَالُوا لَنُؤَلِّقَنَّكَ يُدْخِلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ (غافر/۴۰)  
إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا (احزاب/۳۵)

اما از حیث بار مسئولیت آن دو را از هم جدا می کند مثلاً تکلیف جهاد را برای آنها واجب نمی داند و در مقابل زنانی که از این قضیه ناراحت می شوند پیامبر به آنان می گویند که پاداش شما هم در خانه با تربیت فرزندان و تقویت ایمان خویش با آن یکسان است. این نمونه دال بر تفاوت های جسمی و روحی زن وجود دارد. مدیریت موثر بدون رحمی موثر مانند مرتب کردن صندلی روی کشتی در حال غرق شدن است. مدیریت عاطفه در جای خود هم رهبر موثر، در جایگاه خود فردی که بر عواطف خود در محبت درست رهبری نکند نمی تواند مدیریت کند.

اهمیت عاطفه و احساس<sup>۲</sup> را در سه سطح می توان نگاه کرد :

۱\_ در رابطه ی بین انسان و جامعه انسانی با محیط خود

۲\_ در رابطه بین انسان ها

۳\_ در سطح شخصی:

شاید بتوان از مهم ترین عامل رشد برای زنان را مدیریت عاطفه نام برد زیرا زنان در جامعه خواسته یا ناخواسته، فطری یا اکتسابی در شرایطی هستند که باید با عاطفه ی فراوان حامی دیگران باشند اما این عواطف چون مدیریت ندارد به افراط و تفریط کشیده می شود، از عشق به فرزند، به همسر یا خانواده و .... که باعث عدم رشد زنان در مسیرهای گوناگون می شود. رسیدن به مدیریت عاطفه زنان را یاری می رساند که تعادلی را در این عواطف درست کنند و جهت واقعی نثار عشق خود را بدانند. آنجا که نه ترس از، از دست دادنش را دارند و نه ترس بی ارزش شدن زحماتش. مدیریت عواطف باعث می شود زنان با

<sup>۱۰</sup> خامنه ای ، ۱۳۷۹-ش-۱۰۴-۱۷

<sup>۱۱</sup> غافر / ۴۰ احزاب / ۳۵

خانه داری در اسلام و شرع از جمله ویژگی ها و خصوصیات زنان شایسته و از الزامات زندگی قلمداد شده است. خانه داری و انجام امور و کارهای مرتبط با خانه از مهمترین وظایف زنان به شمار می آید. دین مبین اسلام همواره تاکید ویژه ای بر خانه داری دارد. بر این اساس خانه داری از منظر اسلام به عنوان یک شغل و حرفه ای ارزشمند و بسیار شریف محسوب شده است. در یکی از روایات عنوان شده که چنانچه زن به خاطر کارها و امور منزل کاری انجام داده و وسایلی را جابجا کند خداوند به او به دیده رحمت نگاه می کند.

پیامبر فرمودند: زن همانند گلی است که مرد باید از او مراقبت کند. لازم به ذکر است که از منظر اسلام خانه داری در حکم جهاد و عبادت برای زن عنوان شده است. برای زن در قبال انجام کارهای خانه، اسلام پاداش و ثواب و اجر بسیاری برای خانه داری زن قرار داده است. نوع نگاه خانه داری در اسلام باعث تقرب زن به خدای متعال و رسیدن به آرامش و آسایش قلبی و ذهنی می شود.

در اسلام و نظام اسلامی فعالیت های خانه داری به مثابه یک ارزش، همواره مورد تاکید و تشویق قرار گرفته است.

دین اسلام از خانه داری به عنوان یک شغل مقدس و ارزنده سخن گفته است. به روش و تربیت فرزندان از مهم ترین و اصلی ترین وظایف زنان در هنر خانه داری تلقی شده؛ اگرچه، در معقوله تربیت فرزندان مسئولیت خطیری بر عهده والدین قرار دارد اما بار اصلی آن را مادران به دوش می کشند. از دید اسلام زنان ریحانهها و گلهای خانه (الْمِرْأَةُ رِيحَانَةٌ) عنوان شده است. با بررسی و نگاهی اجمالی با آموزه ها و توصیه های اخلاقی و دینی و سخنان اهل بیت می توان به این نتیجه رسید که فعالیت بانوان در خانه اعم از پختن غذا، انجام امور خانه، ایفای نقش مادری و همسری، همواره مورد تاکید و اهمیت فراوان واقع شده است.

داشتن جامعه ای سالم مستلزم داشتن خانواده ای سالم و سلامت می باشد. زیربنا و شالوده اصلی سلامت و سعادت هر جامعه ای در متن و بطن خانواده پی ریزی می شود. در این میان، زن اصلی ترین عنصر ایجاد محیطی سالم و امن در محیط خانواده و متعاقب آن، در جامعه می باشد.

### هم کفو بودن از نظر اسلام

در شرع مقدس اسلام آنچه که معین شده این است که دختر و پسر باید کفو یکدیگر باشند و عمده مسئله در باب کفو عبارت است از ایمان؛ یعنی هر دو مومن، هر دو دارای تقوا و پیرهیزکاری و هر دو معتقد به مبانی الهی و اسلامی و عامل به آنها باشند. اینکه تامین شد بقیه چیزها اهمیتی ندارد، وقتی تقوا و پاکدامنی و طهارت دختر و پسر معلوم شد مابقی چیزها را خدای متعال تامین می فرماید. در اسلام ملاک این همکاری که اسمش زوجیت است عبارت از دین و تقوا که "لَمْؤُْمِنْ كُفُو الْمُؤْمِنَةِ وَ الْمُسْلِمُ كُفُو الْمُسْلِمَةِ" <sup>۲۳</sup> این

ملاک دینی است. البته در این زمینه هرکس در راه خدا پیش قدم تر، خدادارتر، آگاه تر و بدرخورتر و برای بندگان خدا نافع تر باشد این بالاتر و بهتر است. ممکن است زن در آن حد نباشد. ایرادی ندارد زن خودش را به سمت او بکشد یا زن ممکن است بالا باشد و مرد به قدر او نباشد پس مرد باید خود را به سمت او بکشد.<sup>۲۴</sup> رسول اکرم فرمود:

أَنْكِحُوا الْأَكْفَاءَ وَانْكِحُوا مِنْهُمْ وَاخْتَارُوا لِتُطْفِئُكُمْ.<sup>۲۵</sup>

زمینه ازدواج هم کفوها را فراهم کنید و با هم کفو ازدواج کنید و آنان را برای به وجود آوردن فرزندان شایسته به عقد خود درآورید.

## مدیریت اقتصادی زنان خانه دار<sup>۲۶</sup>

مسئله اقتصاد و کسب معاش از ابتدائی ترین و ضروری ترین مسائلی است که همواره با زندگی نوع بشر همراه بوده و قسمت عمده ای از حیات انسانی را تشکیل می دهد.

هریک از اعضای خانواده با تدبیر درست خویش در مدیریت اقتصادی خانواده نقش جدی دارد. در این میان با توجه به جایگاه و مسئولیت آنان از اهمیت برخوردار است. زنان در خانواده باید دارای خصایص نیکی از جمله قناعت و پرهیز از اسراف، پرهیز از تجمل گرایی و وری آوردن به اعتدال و میانه روی تا بتواند آرامش را برای خانواده‌هاش فراهم سازد.

مدیریت زن در اقتصاد خانواده در راستای مدیریت مرد است که شامل: توجه به اقتصاد خانواده، تغذیه مناسب با توانایی مرد و وادار نکردن مرد بر آنچه در توانایی اوست و دوری از اسراف است. نقش موثر زن در اقتصاد خانواده و مدیریت او در ساماندهی وضعیت خانواده بیانگر موقعیت و جایگاه او است. زن یکی از دو رکن اساسی در خانواده پس از مرد است و معاون او در خانواده است.

<sup>۲۳</sup> وسائل الشیعه، جلد ۲، صفحه ۶۷

<sup>۲۴</sup> مطلع عشق، گزیده رهنمودهای خامنه ای به زوج جوان

<sup>۲۵</sup> کتاب نظام خانواده در اسلام

<sup>۲۶</sup> امینی، سمیه، مدیریت عاطفه در زن

<sup>۲۷</sup> راهکارهای مدیریت اقتصادی زنان

زن در جایگاه مدیر خانه و در مقام مشاور همسر خود، با تدبیر صحیح و به موقع می تواند از برنامه ریزی و اولویت بندی نیازهای خانواده و بهینه سازی مصرف در خانه، نقش بسیاری ایفا کند و از این طریق آرامش و رشد مادیو معنوی را برای خانواده ی خود به ارمغان بیاورد.

سیده حضرت زهرا (س) به عنوان الگوی زنان مسلمان، در زمینه قناعت و عدم زیاده خواهی و فشار بر همسر برای رفع نیازهای غیرضروری به طور واضح وظیفه زنان جامعه را در این زمینه مشخص می کند.

در واقع، در مدل ارائه شده در اسلام، از یک سو به مرد که نان آور خانواده است، دائماً به گشاده دستی و کسب رفاه برای اعضای خانواده توصیه شده است. از سوی دیگر، به سایر اعضای خانواده، به ویژه زن، توصیه می کند که تعادل و میانه روی در مصرف را رویه خویش سازد و از زیاده خواهی در امور غیر ضروری، چشم و هم چشمی و تجمل گرایی بپرهیزد و با پدر خانواده همکاری کند. در سبک زندگی اسلامی، نهاد خانواده به صورت یک سیستم به هم پیوسته است که هریک از اعضای آن متناسب با جایگاه و نقشی که دارند بر یکدیگر اثر می گذارند. در میان اعضای خانواده، زن مهمترین نقش را دارد و می تواند با به کارگیری اصول و روش های موثر در تربیت، و رشد، پرورش و تحول شخصیت فرزندان و خانواده در سبک زندگی اسلامی سهمی بسزا داشته باشد.

در سبک زندگی اسلامی، زنان در جایگاه مدیر خانه، با تدابیر صحیح و به موقع خویش می توانند نقش به سزایی در ساماندهی اقتصاد خانواده داشته باشند و آرامش را برای اعضای خانواده به ارمغان آورند.

#### مدیریت اقتصادی در ساختن جامعه سالم

نگاهی به اندیشه و منش ویژگی های بزرگ بانوی خردمند و نواندیش حجاز "حضرت خدیجه" یکی از پیشتازترین زنان در مدیریت و مهندسی اجتماعی و اقتصادی و کارآفرینی بود. همانطور در معنویت و اخلاق ایمانی و آزادگی و آزادی خواهی و دیگر ارزش های انسانی به صورت سیمائی پیشتاز و نمونه ای درخشان جلوه کرد.<sup>۹۲۸</sup>

۲۷ همان

۲۸ کریمی فرزینی، علی، نیم نگاهی به مدیریت و کارآفرینی خدیجه

۲۹ راهکارهای مدیریت اقتصادی زن در سبک زندگی اسلامی، صفحه ۸، تابستان ۸۶، قم، دفتر فرهنگ و اندیشه

## نتیجه گیری

ازدواج و تشکیل خانواده خدمتی برای پدید آوردن یک کانون آسایش و خوشبختی و نشاط طبیعی است. خانواده مناسب ترین جایگاه برای تامین نیازهای مادی و معنوی است و می تواند بهترین بستر را برای تامین امنیت و آرامش روانی و نیز پرورش نسل جدید پدید آورد و با توجه به اینکه یک بانوی خانه دار تماس، ارتباط و زمان بیشتری در خانه سپری می کند بیشترین تاثیر مثبت را روی فرزند می گذارد که لازمه آن آگاهی به مدیریت، روابط سالم، شاخصه های تکوینی است و در صورت عدم آن تاثیر منفی بر روی پرورش فرزندان و در نهایت جامعه می گذارد.

## منابع

- قرآن
- وسائل الشیعه
- احمدی خراسانی، سایت مدیریاری
- امام خمینی، روح الله، صحیفه امام خمینی، ج 6
- امام خمینی، روح الله، جایگاه زن در اندیشه امام خمینی، موسسه تنسیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ اول، آبان ۴۷۳۱
- امینی، سمیه، مدیریت عاطفه در زن
- براندون، ناتانیل، راهنمایی برای خودباوری زنان
- بستان، حسین، خانواده در اسلام
- پرسمان دانشگاهیان، زن و تحصیل علم
- پرتال علوم انسانی، زنان، آفرینش و معنویت و عقل
- جواد آملی، عبدالله، زن در آئینه جمال و جبروت
- حسینی، داود، روابط سالم در خانواده
- خامنه ای، سید علی، مطلع عشق، دفتر فرهنگ اندیشه قم، تابستان 86
- سلیمانی، طاهره، فهیمه شهابی، یاسر صولتی، راهکارهای اقتصادی زنان در سبک زندگی اسلامی
- شیخاوندی، داور، تحویل نقش خانواده در پرورش اجتماعی
- شیخ قمی، مریم، رشد معنوی انسان از منظر قرآن و حدیث
- غفاری، فرزانه، الگوهای مدیریتی زنان در قرآن
- کرمی، علی، نیم نگاهی به مدیریت و کارآفرینی خدیجه (س)
- مجله آسمونی، اولیه مجله جامعه اینترنتی asemoon.com
- موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت، الگوی زن خانه دار
- ماجراجو، محسن، نیازها و روابط زن و شوهر
- هاشمی رکاوندی
- یحیایی، داوود. جایگاه مدیریت معنوی در اسلام. دانشگاه آزاد بوشهر